

ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕСИ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ХІХ — ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ ст.

Ольга Осадця

*науковий співробітник відділення “Палац мистецтв
ім. Т. і О. Антоновичів” ЛННБУ ім. В. Стефаника, канд. мистецтвознавства*

Стаття написана з метою привернути увагу істориків і теоретиків до розробки фундаментальних питань українського музичного журналістикознавства та пресознавства. Автор статті підкреслює значення преси для розвитку музичної культури й актуальність її дослідження в історичному, методологічному та бібліографічному аспектах. У колі проблем дослідження на перший план виступає вироблення методологічних засад, дослідницьких методів і теоретичного підґрунтя історії музичної журналістики та преси, без яких вони не можуть функціонувати як повноцінні галузі музично-історичної науки.

Ключові слова: *музична критика, музична преса, музична бібліографія, українська музична культура.*

Визначальною внутрішньою закономірністю розвитку сучасного українського музикознавства є, за твердженням відомого музикознавця і композитора А. І. Мухи, взаємодоповнювальна єдність формально протилежних тенденцій інтеграції й диференціації [19, с. 73]. Інтеграційні процеси простежуються у вільних і плідних контактах з іншими, ближчими і дальшими, науковими дисциплінами чи відповідними аспектами загальної історії, філософії, соціології, психології, літературознавства, математики, кібернетики та ін. Контакти українського музикознавства з такими галузями гуманітарної науки, як журналістикознавство та пресознавство тільки налагоджуються.

Водночас спостерігається подальший процес диференціації українського історичного музикознавства на складові дисципліни, які зі статусу допоміжних джерелознавчих поступово утверджують

себе як самостійні відгалуження з власною проблематикою та предметом дослідження. Серед них — історія музичної критики, журналістики та преси, які безпосередньо пов'язані з науковим напрямом “історія рецепції музики”. Разом з тим ці музичні відгалуження входять до кола досліджень історії української журналістики, преси та публіцистики як їх тематична спеціалізація.

Значення преси для розвитку музичної культури важко переоцінити. Скажімо, в Галичині від часу виходу першої іншомовної газети на етнічних українських землях — “Gazette de Léopol” (1776) — виходили і продовжують виходити сотні часописів польською, німецькою, французькою, російською, українською та іншими мовами різноманітного характеру й профілю: суспільно-політичних, галузевих, офіційно-відомчих, спеціалізованих мистецьких і музичних та ін., які вміщують матеріал про музику. Це — короткі повідомлення про події музичного життя, рецензії на спектаклі музичного театру і концерти, огляди театральних і концертних сезонів, критико-біографічні нариси про композиторів та виконавців, нотографічні огляди, некрологи, публіцистичні виступи музичних діячів, теоретичні й історичні праці і тому подібні матеріали. Без цього величезного пласта музично-історичної інформації наративного характеру не може обійтися жоден історик музики. Водночас друкований у пресі матеріал виявляє особливості сприйняття й трактування сучасниками музичних творів відповідно до естетичних і етичних критеріїв, що існували на той час, і лежить у площині дослідження історії музичної критики та журналістики.

Стан наукового вивчення української преси сьогодні дає підстави відомому дослідникові історії української преси М. Ф. Нечиталокові стверджувати, що впродовж XX століття історія української журналістики сформувалася і розвинулася як окрема галузь журналістикознавства [21]. До прикладу, за період з 1982 до 2000 року українські журналістикознавці підготували й захистили понад сорок дисертаційних досліджень, що безпосередньо стосувалися вітчизняної преси (друкованих засобів масової інформації). Тільки впродовж 1990-х рр. учені-пресознавці опублікували майже півтори тисячі наукових статей, дванадцять монографій, понад десять навчальних посібників, двадцять чотири збірники

праць, шістнадцять матеріалів наукових конференцій, які є вагомим підґрунтям у фундаменті майбутньої “Історії української журналістики” [1]. Порівняно з цим стан наукового збору, опрацювання та досліджень з історії української музичної преси та журналістської діяльності знаходиться на первинному етапі зародження й самоусвідомлення.

У зарубіжному музикознавстві систематичний збір, опрацювання й дослідження матеріалів преси в контексті музичної культури проводиться від кінця XIX ст. в історичному, теоретико-методологічному та бібліографічному аспектах. Насамперед отримати уявлення про досліджуваний предмет, його структуру і зв’язки допомагають довідкові посібники бібліографічного характеру, які систематизують матеріал за назвами часописів або за їх змістом [51]. Про досягнення зарубіжних науковців у галузі бібліографії музичної періодики свідчать такі сучасні міжнародні проекти, як RIPM (Retrospective Index to Music Periodicals) [55], ПМП (International Index to Music Periodicals Fulltext) [48] та ін. Започаткована в середині XX ст. база даних RIPM налічує понад 500 тис. описів назв і змісту музичних періодичних видань періоду 1800–1950 рр. в Європі та Сполучених Штатах Америки. На сьогодні видано понад 205 друкарських томів RIPM, які щороку доповнюються десятьма новими томами. Інший міжнародний проект — ПМП — пропонує користувачам реєстр статей з музичної періодики в режимі online.

Гідними прикладами для наслідування є національні бібліографічні покажчики змісту музичної періодики: російської — опрацювала Т. Ліванова [18], польської — в серіях “Bibliografia Polskich Czasopism Muzycznych” та “Bibliografia Muzyczna Polskich Czasopism Niemuzycznych” [43]. Слід підкреслити, що саме польські музикознавці М. Дзядек [45], Е. Нідецька [53, 54] зробили вагомий внесок у дослідження львівської польської музичної періодики в контексті музичної культури Галичини XIX — першої третини XX ст.

В українській музичній історіографії з кінця XIX ст. основна увага приділялась джерелознавчій функції матеріалів преси. Саме на розробці питань джерелознавства наполягав відомий історик української музики М. Грінченко, стверджуючи, що “...все

починається із збирання, аналізу та вивчення фактів, їх групування, систематизації” [6, с. 57].

Огляд пресових видань музичного профілю, визначення їх ролі в музичному житті Галичини із зазначенням причин прогалин в організаційній роботі зробив у 1937 р. перший професійний музичний критик і музикознавець Галичини С. П. Людкевич [12, Т. 2, с. 396-398].

За останні кілька років звернення до проблем дослідження музичної періодики в українському музикознавстві актуалізувалось, на думку музикознавця О. Немкович, з огляду на дві причини [20, с. 22]. Перша пов’язана з історіографічним напрямом українського музикознавства як науки, який на межі ХХ і ХХІ ст. перебуває саме в процесі свого становлення. Друга стосується аспектів узагальнення великого пласта нововідкритих у пресі протягом 90-х років ХХ — перших років ХХІ ст. фактологічних даних, що стосуються української музичної культури.

Перші кроки в напрямку створення реєстру української музичної періодики здійснює Національна бібліотека України ім. Вернадського, відділ формування музичного фонду якої працює над створенням бібліографічної бази даних “Музична періодика” із власних фондів. У Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника започаткована робота з опрацювання львівських періодичних видань ХІХ — першої третини ХХ ст. (до 1939 р.) на предмет музичної тематики. Перший результат цієї роботи — видання систематичного покажчика змісту журналу “Українська музика”, що виходив у Львові в 1937–1939 рр. [27].

Здобутки сучасних українських музикознавців за останні кілька років належать до історичного та бібліографічного аспектів дослідження музичної періодики й позначені створенням певної панорами українських музичних періодичних видань ХІХ — початку ХХ ст. з наведенням окремих прикладів надрукованих у них матеріалів про українську музичну культуру, прізвищ авторів таких матеріалів [2; 3; 5; 7; 8; 11; 13; 14; 16; 17; 23; 41]. При цьому джерелознавча функція преси в цих дослідженнях превалує.

Однак, як констатує О. М. Немкович, “...робіт, спеціально присвячених комплексному дослідженню музичної періодики як в Україні, так і в окремих її регіонах, немає; відсутня систематизована емпірична база й бібліографія для вивчення національної

музичної періодики, а головне — відсутнє концепційне осмислення обраного предмета розгляду в сучасній музикознавчій думці” [20, с. 22].

Українська музична культура на шпальтах пресових видань є предметом дослідження не тільки музикознавства, а й сучасного українського пресознавства та журналістикознавства. Огляд цієї проблематики, відзначає М. Ф. Нечиталюк, дає можливість простежити за етапами зародження, формування і розвитку цих галузей науки в Україні, виявити стан досліджень загалом, наукову актуальність обговорюваних питань, а водночас і “вузькі місця”, нерозв’язані теми, проблеми, та накреслити програму досліджень на майбутнє [21].

Нові проблеми, насамперед методологічного характеру, що постали перед наукою в 1990-х рр. у зв’язку з перебудовними процесами в Україні, стали предметом обговорення на десяти наукових конференціях, які проводив Науково-дослідний центр періодики ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України [30-39]. І зрозуміло чому: наукова ефективність історико-журналістських досліджень залежить від теоретичної розробки методологічних принципів і підходів до журналістських явищ минулого, і це є, як підкреслює М. Ф. Нечиталюк, “...самостійною і чи не найбільш складною проблемою журналістської науки” [21].

На передній план наукової дискусії виступили проблеми концептуальної спрямованості історико-журналістських досліджень, періодизації історико-журналістського процесу, невиробленості термінології, принципів журналістики, методів дослідження історії преси тощо [25]. У зв’язку з цим актуальності набуває вироблення методологічних засад, дослідницьких методів і теоретичного підґрунтя історії музичної журналістики та преси, без яких вони не можуть функціонувати як повноцінні галузі музично-історичної науки. Як підкреслює музикознавець М. Д. Копиця, “...щоб розкрити істинний хід подій, осягнути особливості кожного фактологічного повороту [...] необхідно мати довершену методику і науковий апарат” [6, с. 20].

Зокрема, своє бачення проблеми невиробленості й неадекватності застосування спеціальної термінології обґрунтовує музикознавець О. М. Немкович, відзначаючи необхідність визначення

поняття “українська музична періодика”, його співвідношення з поняттями “періодика”, “українська культура”, “українська музична культура”, котрі на сучасному етапі зазнали суттєвих корективів, порівняно з радянським часом [20, с. 22].

Авторка пропонує тлумачення цього поняття у вузькому і широкому сенсі. У вузькому — це спеціальні, фахові музичні періодичні видання. У широкому — сукупність періодичних видань з різних галузей культури, в яких друкувались матеріали з питань музичної культури [20, с. 22].

На відсутність чіткої диференціації понять “музична критика” і “музична журналістика” вказує музикознавець Л. Мельник, окреслюючи критерії їх вирізнення [15].

Щодо питання періодизації історико-журналістського процесу [21] М. Ф. Нечиталюк висловлює побажання подальшої колективної розробки цієї проблеми спільно з вченими-суміжниками (істориками, філософами, соціологами). У справу вдосконалення періодизації історії української журналістики повинні зробити свій внесок і музикознавці, вносячи свої корективи згідно з особливостями музично-історичного процесу в Україні. Зокрема, О. М. Немкович окреслює передумови, характерні ознаки й визначає період кристалізації поняття “українська музична періодика” в межах цілої України, що припадає на першу третину ХХ ст. [31].

Щодо проблеми вироблення загальної концепції дослідження українського журналістського процесу як єдиної системи видається доцільним обговорення трьох напрямів дослідження української журналістики [25, с. 24], які запропонував М. М. Романюк, у контексті власне музичної культури. Ця тематична “спеціалізація” значно доповнить і розширить наші уявлення про загальний предмет дослідження, і опрацьовувати це явище слід в історичному, методологічному та бібліографічному аспектах.

Перший напрямок, дотичний до генези журналістики як системи засобів масової інформації й комунікації, включає питання про час і місце зародження української музичної преси (в широкому розумінні цього поняття за О. М. Немкович — *О. О.*) та журналістики. Другий напрям виявляє закономірності розвитку журналістики у зв'язку з розвитком суспільно-політичної думки і національно-визвольного руху, а також зважаючи на різного

рівня відмінності, і навіть розбіжності в розвитку музичної культури Східної та Західної України. Третій напрям досліджень історії музичної журналістики спрямований на особливості функціонування різних типів преси, жанрів музичної журналістики та публіцистики, діяльність окремих персоналій тощо.

Продовжуються дискусії й обговорення навколо питань про конкретно-наукову методичку історико-журналістських досліджень [25, с. 32]. Потребує новочасного осмислення застосування різних способів і методів дослідження історії музичної журналістики та преси залежно від характеру досліджуваного матеріалу, серед них — бібліографічно-статистичний, біографічно-нарисовий, структурно-аналітичний, жанрово-видовий, хронологічно-проблемний.

Вибірковість наведеної проблематики пояснюється тим, що стаття не претендує на вичерпність і написана з метою привернути увагу істориків і теоретиків до розробки фундаментальних питань українського музичного журналістикознавства та пресознавства.

Основою історико-монографічних досліджень і наукових узагальнень має стати фактологічна й бібліографічна база; при цьому бібліографування музичної періодики українською та іноземними мовами, що виходила на території України, на предмет їх назв і змісту — одне з найскладніших і водночас актуальних завдань української музичної бібліографії.

Загальним підсумком бібліографічної роботи має стати національний реєстр музичної періодики (в широкому розумінні цього поняття — *О. О.*), який включає описи назв періодичних видань (загального і спеціалізованого профілю) і, найважливіше — вміщених у них друкованих матеріалів про музику. Складовими цього реєстру мають стати періодичні видання українською мовою, іншомовні видання, здійснені на території України та українська періодика іншими мовами. Необхідність систематичної і наполегливої роботи щодо бібліографічного опрацювання української музичної періодики давно назріла, адже без такого систематизованого каталогу-реєстру важко сподіватися на контроль та якісне збереження пам'яток української музичної історії.

Безсумнівно цінність у цій роботі матимуть ановані ретроспективні покажчики змісту окремих газет і журналів (наприклад, “Наша культура”, “Назустріч”, “Дзвони”, “Зоря”, “Неділя”, “Мета”,

які видала наша бібліотека, чи покажчики львівських часописів із серії “Bibliografia Polskich Czasopism Muzycznych” чи “Bibliografia Muzyczna Polskich Czasopism Niemuzycznych”).

Важливе значення мають також анотовані покажчики назв періодичних видань, укладені за хронологією чи за територіальним принципом (наприклад, видання Науково-дослідного центру періодики нашої бібліотеки в серіях “Періодичні видання міст України”, “Періодичні видання регіонів України” [4; 9; 10; 24; 26; 40], ретроспективні каталоги польських авторів, присвячені польській галицькій періодиці [43; 47; 50; 51] тощо).

В конструюванні моделі повного опису періодичного видання допоможе застосування схеми, яку розробив Науково-дослідний центр періодики [25, с. 85-106]; описові і відбору вміщених у періодичному виданні публікацій — схема, розроблена в серії RIPM [55].

У зарубіжному музикознавстві в міру зростання усвідомлення значення опублікованих у пресі текстів на музичну тематику для історії музики набула поширення така форма їх укладу, як антологія чи хрестоматія [42; 45, с. 14-15]. В практиці вироблено різні типи відбору й систематизації цих текстів: що вміщені в одному пресовому виданні; що походять з одного культурного осередку чи регіону, тематичні антології тощо [45, с. 15-16]. В українському журналістикознавстві прикладом такої публікації є дві хрестоматії текстів з преси Східної України 60-х років XIX ст. [28] та галицьких періодичних видань цього ж періоду [29]; актуальність подібних видань підкреслює М. М. Романюк з огляду на недостатню обізнаність сучасних науковців з напрацюваннями попередників [25, с. 65].

Загалом необхідність систематичної і наполегливої роботи щодо опрацювання та дослідження української музичної періодики давно назріла і не викликає сумнівів. Перспективи подальшої роботи залежать від багатьох чинників, серед яких розробка теоретико-методологічних питань — одне з першочергових завдань.

1. *Барановська І. М.* Українська періодика у проблематиці журналістико-знавчих досліджень (на матеріалах кандидатських і докторських дисертацій 1980–1990-х рр.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1604>.

2. *Вакульчук О. А.* Мистецькі періодичні видання 20 — початку 30-х років ХХ століття як джерело дослідження проблем української музичної культури / *Ольга Вакульчук* // Українська періодика: історія і сучасність : доповіді та повідомл. восьмої Всеукр. наук.-теорет. конф. — Львів, 2003. — С. 330-336.
3. *Вакульчук О. А.* Музично-бібліографічна інформація в українській радянській періодиці 20 — початку 30-х років ХХ ст. / *Вакульчук О. А.* // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. дев'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. — Львів, 2005. — С. 298-305.
4. “Зоря” 1880–1897 : систематичний покажчик змісту журналу / Львів. наукова б-ка ім. В. Стефаника АН УРСР ; укл. *О. Д. Кізлик*. — Львів, 1988. — 440 с.
5. *Зубеляк М.* Олександра Любич-Парахоняк на сторінках української та польської преси / *Мар'яна Зубеляк* // *Musica Galiciana=Музика Галичини*. — Львів, 2001. — Т. 6. — С. 171-184.
6. *Копиця М. Д.* Епістологія в лабіринтах музичної історії: до 100-річчя Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського / *М. Д. Копиця* ; Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. — Київ : Автограф, 2008. — 523 с.
7. *Кобрин Н.* Галицька музична критика 20–30-х рр. ХХ ст. (за матеріалами періодичних видань) / *Н. Кобрин* // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. — Львів, 2004. — Вип. 12. — С. 299-319.
8. *Козаренко О. В.* Життя і творчість М. В. Лисенка в критичних оцінках і наукових спостереженнях / *Козаренко О. В.* // Українське музикознавство. — Київ, 1992. — Вип. 27. — С. 30-41.
9. *Комариця М.* Журнал “Дзвони” (1931–1939) : систематичний покажчик змісту / *Мар'яна Комариця* ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики ; наук. ред. *М. А. Вальо* ; відп. ред. *М. М. Романюк*. — Львів, 1997. — 217 с.
10. *Курилишин К. М.* Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944 рр.) : історико-бібліографічне дослідження : у 2 т. / *Костянтин Курилишин*. — Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника, 2007. — Т. 1 : А-М. — 639 с.; Т. 2 : Н-Я. — 589 с.
11. *Лужецька І.* Галицька періодика кінця ХVІІІ — першої половини ХІХ ст. як одне з джерел вивчення українсько-австрійських взаємин у ділянці театрального мистецтва / *Ірина Лужецька* // Вісник Львівського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Львів, 2001. — Вип. 1. — С. 101-104.

12. *Людкевич С.* Дослідження, статті, рецензії, виступи : у 2 т. / *С. Людкевич* ; упоряд., ред., пер., прим. та бібліографія *З. Штундер*. — Львів : Дивосвіт, 1999–2000. — Т. 1. — 1999. — 496 с.; Т. 2. — 2000. — 816 с.
13. *Медведик П.* Література і мистецтво на сторінках газети “Зоря Галицька” / *П. Медведик* // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. п’ятої Всеукр. наук-теорет. конф. 27-28 листоп. 1998 р. — Львів, 1999. — С. 232-235.
14. *Мельник Л.* Концертне життя Львова у дзеркалі часопису “Мнемосуне” / *Лідія Мельник* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945)* / pod red. *L. Mazery*. — Rzeszów, 1999. — Т. 3. — S. 60-74.
15. *Мельник Л.* Два береги однієї ріки / *Мельник Л.* // *Музика*. — 2008. — № 4. — С. 2-4. — (Про стан сучасної музичної критики).
16. *Мельник О.* Музична культура Галичини у дзеркалі газети “Слово” (1861–1887) / *Мельник О.* // *Буття в мистецтві : зб. наук. пр. і матеріалів на пошану Степана Костюка з нагоди 80-річчя / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника ; наук. ред. і упоряд. Л. Купчинська ; відп. ред. М. Романюк*. — Львів, 2007. — С. 328-334.
17. *Михальчишин Я.* Музична преса в Галичині в першій половині ХХ ст. / *Михальчишин Я., Ханік Л.* // *Наша культура*. — 1981. — № 1. — С. 5.
18. *Музыкальная библиография русской периодической печати XIX века / сост. Т. Ливанова ; Акад. наук СССР, Ин-т истории искусств*. — Вып. 1-6. — Москва : Музгиз, 1960–1979.
19. *Муха А.* Сучасне українське музикознавство: тенденції розвитку / *Муха А.* // *Матеріали до українського мистецтвознавства : (на пошану А. І. Мухи)* : зб. наук. пр. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2003. — Вип. 3. — С. 72-76.
20. *Немкович О. М.* Явище “українська музична періодика” та його формування в ХІХ ст. / *Немкович О. М.* // *Студії мистецтвознавчі*. — 2003. — Чис. 4. — С. 22-31.
21. *Нечиталюк М.* Включення в загальноєвропейський культурний процес [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrajinciberlinu.wordpress.com/2009/04/12/>
22. *Нідецька Е.* Музична часописемність у Львові ХІХ — першої половини ХХ ст. (до 1939) / *Нідецька Е.* // *Діалог культур. Україна в світовому контексті. Мистецтво і освіта*. — Львів, 2001.
23. *Німлович О.* Михайло Волошин — диригент, співак, композитор, музичний критик / *Олександра Німлович* // *Вісник Прикарпатського університету. Сер.: Мистецтвознавство*. — Івано-Франківськ, 2004. — Вип. 7. — С. 138-147.

24. Періодика Західної України 20–30-х рр. ХХ ст. : Матеріали до бібліографії / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики ; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 1998–2003. — Т. 1-5.
25. *Романюк М.* Українське пресознавство на порозі ХХІ століття / *Мирослав Романюк*. — Львів, 2000. — 110 с.
26. *Романюк М. М.* Українські часописи Львова (1848–1939) : історико-бібліографічне дослідження : у 3 т. / *М. М. Романюк, М. В. Галушко* ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. — Львів : Світ, 2001–2004.
Т. 1 : 1848–1900. — 744 с. ;
Т. 2 : 1901–1919. — 692 с. ;
Т. 3. Кн. 1 : 1920–1928. — 912 с.
27. Українська музика : місячник (1937–1939) : систематичний покажчик змісту журналу / упоряд.: *Р. Мисько-Пасічник; В. Пасічник*. — Львів, 2003. — 60 с.
28. Українська преса : хрестоматія / за ред. *М. Ф. Нечитайлока*. — Львів, 1999. — Т. 1 : Преса східної України 60-х років ХІХ ст. — 522 с.
29. Українська преса : хрестоматія / за ред. *М. Ф. Нечитайлока*. — Львів, 2002. — Т. 2 : Преса Галичини 60-х років ХІХ ст. — 732 с.
30. Українська періодика: історія і сучасність : доп. і повідомл. Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 9-10 грудня 1993 р. / АН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; редкол. : *Романюк М. М., Вальо М. А., Гльницька Л. І.* та ін. — Львів, 1993. — 271 с.
31. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. другої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 21-22 грудня 1994 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики та ін.; редкол. *М. М. Романюк* (відп. ред.) та ін. — Львів ; Житомир, 1994. — 213 с.
32. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. третьої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 22-23 грудня 1995 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; редкол. *М. М. Романюк* (відп. ред.) та ін. — Львів, 1995. — 292 с.
33. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. четвертої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 19-20 грудня 1997 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; редкол. *М. М. Романюк* (відп. ред.) та ін. — Львів, 1997. — 296 с.
34. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 27-28 листопада 1998 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 1999. — 599 с.

35. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. шостої Всеукр. наук.-теорет. конф. 11-13 травня 2000 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 2000. — 562 с.
36. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. сьомої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 17-18 травня 2002 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 2002. — 740 с.
37. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. восьмої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 24-26 жовтня 2003 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 2003. — 988 с.
38. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. дев'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 28-29 жовтня 2005 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 2005. — 675 с.
39. Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. десятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 31 жовтня — 1 листопада 2008 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 2008. — 774 с.
40. Українська преса в Україні та світі XIX–XX ст. : історико-бібліографічне дослідження / [уклад.: *М. М. Романюк* (кер. проекту) ... [та ін.]. — Львів : Оріяна-Нова, 2007. — Т. 1, 1812–1890 pp. — 558 с. : іл.
41. *Черепанин М.* Українська і польська музика на сторінках львівської періодики кінця XIX — початку XX століття / *Черепанин М.* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945)* / pod red. *L. Mazery*. — Rzeszów, 1997. — Т. 1. — S. 113-124.
42. *Antologia polskiej krytyki muzycznej XIX i XX wieku* / *Stefan Jarczyński* (wyb. i oprac.). — Kraków, 1955. — 523 s.
43. *Bibliografia polskich czasopism muzycznych* / red. *K. Michałowski*. — Kraków, 1955–1978. — Т. 1-15 ; *Bibliografia muzyczna polskich czasopism niemuzycznych*. — Kraków, 1962–1979. — Т. 1-5.
44. *Dean W.* Criticism / *Winton Dean* // *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* / Ed. Stanley Sadie. — London, 1980. — Vol. 5. — S. 36.
45. *Dziadek M.* Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914: koncepcje i zagadnienia / *Magdalena Dziadek*. — Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2002. — 640 s. — (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2065).

46. *Dziadek M.* Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914. Czasopisma i autorzy / *Magdalena Dziadek.* — Katowice, 2002. — 435 s.
47. *Homola I.* Prasa galicyjska w latach 1831–1866 / *I. Homola* // Prasa polska w latach 1661–1864. — Warszawa, 1976. — T. 1. — S. 199-246.
48. IIMP // <http://iimp.chadwyck.com/marketing.do>
49. *Jarociński S.* Polskie czasopiśmiennictwo muzyczne XIX i XX wieku (do 1939 r.) / *Jarociński S.* // Muzyka. — 1959. — № 1. — S. 23-42.
50. *Jarowiecki J.* Prasa lwowska w dwudziestoleciu międzywojennym: Proba bibliografii / *Jerzy Jarowiecki, Barbara Góra.* — Kraków : Wyd-wo naukowe WSP, 1994. — 422 s.
51. *Jarowiecki J.* Prasa lwowska w latach 1864–1918 : Bibliografia / *Jerzy Jarowiecki.* — Kraków : Wyd-wo naukowe Akademii Pedagogicznej, 2002. — 553 s.
52. *Michałowski K.* Bibliografia piśmiennictwa muzycznego. Czasopisma // *Michałowski K.* Wprowadzenie do bibliografii muzycznej / *Kornel Michałowski.* — Kraków, 1975. — S. 195-210.
53. *Nidecka E.* Polskie czasopiśmiennictwo muzyczne Lwowa pierwszej połowy dwudziestego wieku / *Ewa Nidecka* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 2000)* / pod red. *L. Mazepy.* — Rzeszów, 2005. — T. 9. — S. 210-221.
54. *Nidecka E.* Twórczość polskich kompozytorów Lwowa a ukraińska szkoła kompozytorska (1792–1939) / *Ewa Nidecka.* — Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. — 160 s.
55. RIPM 1800-1950 // <http://www.ripm.org/>.

TO THE PROBLEM OF PRESS RESEARCH IN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN MUSICAL CULTURE OF THE 19TH — FIRST THIRD OF THE 20TH CENTURY

Olha Osadtsia

The aim of the article is to draw attention of historians and theorists to development of fundamental questions of Ukrainian musical journalism and press studies. The author underlines the value of the press for development of musical culture and actuality of its research in historical, methodological and bibliographic aspects. Elaboration of methodological principles, research methods and theoretical base of history of musical journalism and press comes forward in this research as valuable branches of Historical Musicology.

Keywords: *Musical criticism, Musical press, Musical bibliography, Ukrainian musical culture.*

К ПРОБЛЕМЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРЕССЫ В КОНТЕКСТЕ УКРАИНСКОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ XIX — ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX ст.

Ольга Осадия

Статья написана с целью привлечь внимание историков и теоретиков к разработке фундаментальных вопросов украинского музыкального журналистикознания и прессознания. Автор статьи подчёркивает значение прессы для развития музыкальной культуры и актуальность её исследования в историческом, методологическом и библиографическом аспектах. В кругу исследования на первый план выступает выработка методологических принципов, исследовательских методов и теоретических основ истории музыкальной журналистики и прессы, без которых они не могут функционировать как полноценные отрасли музыкально-исторической науки.

Ключевые слова: музыкальная критика, музыкальная пресса, музыкальная библиография, украинская музыкальная культура.

УДК 78.072.792.072.792.5

ОПЕРНА Й МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНА КРИТИКА НА СТОРИНКАХ ЛЬВІВСЬКОЇ ПРЕСИ XIX — ПОЧАТКУ XX ст.

Наталія Осадия

аспірант Львівської національної музичної академії ім. Миколи Лисенка

У статті дано загальну характеристику критичних матеріалів стосовно постановок музичного театру у Львові, опублікованих у львівській пресі XIX — першої третини XX ст. Підкреслюється актуальність історичних досліджень у галузі музичної критики, ширше — реценції музики та музично-театральних постановок, що знаходяться в руслі історичного музикознавства та театрознавства. В підсумку відзначено, що в рамках театральньо-драматичної критики впродовж XIX ст. відбувається процес виокремлення оперної та музично-театральної критики в самостійну галузь.

Ключові слова: музичний театр, преса, оперна критика, музична критика, історія сприйняття музики.

© Осадия Н., 2009